

ผลบังคับตามกฎหมายเรื่อง เบี้ยปรับ

นางชลฎา สีนะ เปสนันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-685-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

15611

I17498107

ENFORCEMENT OF PENALTY

Mrs Cholada Leenapaesanant

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-569-685-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลบังคับตามกฎหมายเรื่อง เบี้ยปรับ
โดย นางชลภา ลีนะ เบสนันท์
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ทวาร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ใจวิไลกุล)
.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)
.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สำเรียง เมฆเกรียงไกร)
.....กรรมการ
(อาจารย์ ประสพสุข บุญเดช)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ชลฎา สินะเปลนันท์ : ผลบังคับตามกฎหมาย เรื่อง เบียดปรับ (Enforcement of penalty)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.ไพฑูริย์ คงสมบูรณ์, 234 หน้า

สิทธิของเจ้าหนี้ที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนอัน เกิดแต่การไม่ชำระหนี้ ในบางครั้งก็มีปัญหาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน และภาระในการพิสูจน์ความเสียหายก็อาจจะ เป็นปัญหายุ่งยากได้ เพื่อความเป็นประโยชน์ที่จะให้ความสะดวกรวดเร็วในการบังคับตามข้อตกลงที่ทำกันไว้คู่สัญญาจึงได้ทำข้อตกลงกำหนด เบียดปรับซึ่งเป็นข้อสัญญาที่ว่า ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้องสมควร ลูกหนี้จะต้องใช้เบียดปรับให้แก่เจ้าหนี้เป็นค่าเสียหายที่กำหนดกันไว้ล่วงหน้า

โดยปกติคู่สัญญาจะตกลงทำสัญญากำหนด เบียดปรับกันไว้อย่างไรก็ได้ แต่ถ้ากำหนดเบียดปรับกันไว้สูงเกินไป กรณีอาจจะต้องนำมาตรา 383 มาใช้บังคับ โดยให้อำนาจศาลพิจารณาลดเบียดปรับลงเป็นจำนวนที่พอสมควรได้ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่าการลดเบียดปรับลงเป็นจำนวนที่พอสมควรนั้น จะต้องพิจารณาถึงถึงทางได้เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมายไม่ใช่แต่เพียงทางได้เสียในเชิงทรัพย์สิน

เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย บทกฎหมายในเรื่องเบียดปรับไว้เพื่อให้คู่สัญญามีสิทธิที่จะกำหนดข้อตกลงเพื่อชดใช้ค่าเสียหายในกรณีมีความเสียหายเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ลักษณะของข้อตกลงดังกล่าวนี้ได้ทำขึ้นโดยความสมัครใจและเห็นชอบของคู่สัญญา การทำข้อตกลงดังกล่าวนี้ขึ้นมาก็เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้เป็นประโยชน์ในการที่จะบังคับให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำกันไว้ล่วงหน้านั้น อย่างไรก็ตามกฎหมายในเรื่องเบียดปรับเองก็ได้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เป็นลูกหนี้ เช่น เดียวกัน กล่าวคือถ้าลูกหนี้เห็นว่าเบียดปรับที่ได้ตกลงไว้มีจำนวนสูงเกินไปกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงแก่ฝ่ายเจ้าหนี้ ลูกหนี้ก็มีสิทธิที่จะร้องขอต่อศาลให้ลดเบียดปรับลงได้ การที่กฎหมายให้อำนาจศาลในการพิจารณาลดเบียดปรับลงได้ ก็เนื่องมาจากหลักเกณฑ์ที่ไม่ต้องการให้มีการค้ากำไรกันอันเนื่องมาจากการผิดสัญญา เมื่อเจ้าหนี้เสียหายเท่าใด เจ้าหนี้ก็ควรมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาเพียงแค่นั้น และเป็นการป้องกันมิให้มีการอาศัยความได้เปรียบกำหนดข้อสัญญาเอาเปรียบลูกหนี้ไว้ล่วงหน้า

ภาควิชานิติศาสตร์
สาขาวิชานิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
6

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

CHOLADA LEENAPAESANANT : ENFORCEMENT OF PENALTY. THESIS
ADVISOR : ASSO. PROF. PAITOOM KONGSOMBOON, 234 PP.

In some cases the task of proving the damages incurred might be oppressive, the parties, therefore, may stipulate the penalty in advance. The penalty clause may be provided in case of non-performance or in case that the debtor does not perform in proper manner.

If the forfeited penalty is disproportionately high, it may be reduced to a reasonable amount by the court. In the determination of reasonableness, every legitimate interest of the creditor, not merely his property interest, shall be taken into consideration.

The law of penalty allows the parties to agree upon the amount of compensation in advance. The penalty shall force the parties to perform their obligations. However, the law also protect the debtor by permitting the debtor to request the court to reduce the penalty in order to prevent the creditor from unduly fixing the excessive penalty in the contract.

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ไพฑูริย์ คงสมบูรณ์ เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมวิทยานิพนธ์รวมทั้งได้ชี้แนะแนวทางให้ผู้เขียนเกิดความสนใจที่จะทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อนี้ และได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ผู้เขียนทำวิทยานิพนธ์ ทั้งยังได้ตรวจตราแก้ไข วิทยานิพนธ์สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ วิชาวลกุล ท่านคณบดี คณะนิติศาสตร์คนปัจจุบันที่ได้กรุณาเป็นประธานกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ อาจารย์ ดร. สุชาติ สัตตบุศย์ รองศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร และ อาจารย์ ประสพสุข บุญเดช ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการเขียนวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ คุณศิริพันธ์ พลรบ คุณสงขลา วิชัยชิตะ คุณชูเกียรติ รัตนชัยชาญ คุณชาญณรงค์ ปราณจิตรต์ และขอขอบคุณ คุณเชียวชาญ จินตนะกุล และพนักงานบริษัท ซี คอมพิวเตอร์ จำกัด ทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในการจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ซึ่งสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้เขียนจนสำเร็จการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่มีอาจารย์จุลลวงไปด้ ถ้าปราศจากความช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้ที่กล่าวมาข้างต้น ฉะนั้นส่วนดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาค้นคว้าจึง เป็นผลโดยตรงจากความช่วยเหลือและสนับสนุนของท่านที่กล่าวนามมาแล้วทุกท่าน

ชลฎา ลีนะ เปสนันท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กัตติกรรมประกาศ	ฉ
บทหน้า	1
บทที่ 1 บททั่วไป	5
1.1 สิทธิในมูลหนี้โดยทั่วไปของเจ้าหนี้	8
1.1.1 สิทธิบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง	8
1.1.2 สิทธิที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีมี ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะการไม่ชำระหนี้ ...	12
1.2 เสรีภาพในการกำหนดข้อตกลงให้เป็นภาระหนักกว่าสิทธิ ในมูลหนี้ทั่วไป	18
1.2.1 เสรีภาพในการทำข้อตกลง	19
1.2.2 ข้อจำกัดเสรีภาพในการทำข้อตกลง	20
บทที่ 2 ความหมายและลักษณะของ เบี้ยปรับ	25
2.1 ความหมายของ เบี้ยปรับ	25
2.1.1 เบี้ยปรับจะกำหนดเป็นเงินตราหรือ สิ่งของอย่างอื่นก็ได้	34
2.1.2 ข้อตกลง เรื่อง เบี้ยปรับมีได้ ในมูลหนี้อื่น เกิดจาก สัญญาและนิติกรรมฝ่ายเดียว	35
2.2 ลักษณะของ เบี้ยปรับ	41
2.2.1 เมื่อเปรียบเทียบกับข้อตกลงในเรื่อง ดอกเบี้ย ..	41
2.2.2 เมื่อเปรียบเทียบกับมัดจำหรือการให้ประกันหรือ การชำระหนี้บางส่วน	47
2.3 ความมุ่งหมายในการกำหนด เบี้ยปรับเมื่อเปรียบเทียบกับ การเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้	50
2.3.1 การกำหนด เบี้ยปรับเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้	59
2.3.2 การกำหนด เบี้ยปรับเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้อง สมควร	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3	ขอบเขตและผลบังคับตามกฎหมายในเรื่อง เบี้ยปรับ	88
3.1	ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากการ ไม่ชำระหนี้	88
3.1.1	หลักกฎหมายต่างประเทศ	92
3.1.2	หลักกฎหมายไทย	96
3.2	ความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมมีผลต่อการกำหนดเบี้ยปรับ ...	100
3.2.1	จะต้องมีความเสียหายเกิดขึ้น	101
3.2.2	เป็นความเสียหายที่เป็นผลอันเกิดจากการ ไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้อง	101
3.3	การกำหนดเบี้ยปรับ	103
3.3.1	เกณฑ์ในการกำหนดเบี้ยปรับ	103
3.3.2	ดุลพินิจของศาลในการกำหนดเบี้ยปรับ	113
3.4	สิทธิในการเรียกเบี้ยปรับ	137
3.4.1	การเรียกค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมนอกเหนือจาก เบี้ยปรับ	138
3.4.2	การเรียกดอกเบี้ยในหนี้เบี้ยปรับ	141
3.5	การบังคับเพื่อเรียกเบี้ยปรับตามกฎหมายลักษณะอื่น ๆ ..	143
3.5.1	การเรียกเบี้ยปรับกรณีผิดสัญญาหมั้น	143
3.5.2	การเรียกเบี้ยปรับตามประมวลรัษฎากร	145
3.5.3	การเรียกเบี้ยปรับกรณีการผิดสัญญารับทุน การศึกษาของรัฐบาลและของเอกชน	156
3.5.4	การเรียกเบี้ยปรับตามสัญญาประกันตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญา	160
บทที่ 4	การฟ้องคดีเพื่อบังคับตามข้อตกลงในเรื่อง เบี้ยปรับ	170
4.1	การนำคดีมาสู่ศาล	170
4.1.1	ผู้มีสิทธินำคดีมาสู่ศาล	171
4.1.2	กำหนดเวลาในการฟ้องคดี	187
4.1.3	การบรรยายฟ้อง	191

สารบัญ (ต่อ)

4.2	การนำสืบและภาระการพิสูจน์เรื่องความเสียหาย	194
4.2.1	การถือเอาประโยชน์จากข้อสัญญา	
	การนำสืบหักล้างและนำสืบโต้แย้งการรับเบี้ยปรับ	194
4.2.2	อำนาจศาลที่จะเข้าไปวินิจฉัยข้อตกลงของคู่สัญญา	
	ในทางแพ่ง	208
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	219
บรรณานุกรม	226
สารบัญฎีกา	230
ประวัติผู้เขียน	234